

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра суспільних дисциплін

07/03-130М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного
вивчення навчальної дисципліни
«Соціальна психологія»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Психологія»
спеціальності 053 «Психологія»
денної і заочної форми навчання

Рекомендовано
Радою з якості ННІЕМ
Протокол № 1 від 03.09.2025 р.

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення з навчальної дисципліни «Соціальна психологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» денної і заочної форми навчання [Електронне видання] / Ставицький О. О. Рівне : НУВГП, 2025. 44 с.

Укладач: Ставицький О. О., доктор психологічних наук, професор кафедри суспільних дисциплін.

Схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Відповідальний за випуск – Сокаль В. А., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін.

Керівник (гарант) освітньої програми:

Шпак Світлана Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Попередня версія МВ: 07-03-152

© О. О. Ставицький, 2025

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2025

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні поради для роботи над дисципліною	5
3	Програма навчальної дисципліни	7
4	Теми семінарських занять	12
5	Плани семінарських занять	13
6	Завдання для самостійної роботи	32
7	Методи контролю	32
8	Питання до модульного контролю	34
9	Рекомендована література	42
10	Інформаційні ресурси	43

Вступ

Актуальність. На сьогоднішній день неможливо уявити жодну зі сфер суспільного життя, в якій зовсім не була б потрібна прикладна соціальна психологія. Всюди, де живе та працює людина, з'являються проблеми, пов'язані з її психікою. Щоб вирішувати такі проблеми та інші схожі задачі потрібні професіонали у галузі соціальної психології.

Мета навчальної дисципліни «Соціальна психологія»: виробити у студентів науковий світогляд і вміння аналізувати соціально-психологічні явища, характерні для соціальної реальності в сучасній Україні; сформувати систему знань про соціальну психологію як суспільне явище і як науку, що вивчає закономірності взаємозв'язку соціального і психологічного; навчити осмислювати систему людських стосунків, знаходити способи вирішення питань, що виникають в комунікативній сфері міжособистісних і міжгрупових взаємодій.

Предметом «Соціальної психології» є закономірності спілкування і взаємодії людей у суспільстві, колективі, групі. Знання в галузі соціальної психології дають можливість на практиці застосовувати комплексні методи вивчення соціально-психологічного клімату у колективі, а також розробляти і здійснювати програми соціально-психологічних досліджень.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти загальних компетентностей щодо:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти спеціальні (фахові, предметні) компетентностей щодо:

СК 1. Здатність оперувати категоріально- понятійним апаратом психології.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову), в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема в наслідок війни).

СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК 15. Здатність діяти соціально відповідально, свідомо та толерантно, цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність соціального середовища.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує здобувачам вищої освіти такі результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР19. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст навчальної дисципліни реалізується опануванням трьома основними блоками: теоретичним, практичним та блоком завдань самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка запланованих виступів та презентацій, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи роботи на семінарських заняттях та самостійного вивчення, форм поточного й підсумкового контролю ці методичні вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, студентам пропонуються методичні рекомендації з опрацювання конспекту лекцій та першоджерел, рекомендованої літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Вступ до курсу соціальної психології. Соціальна психологія особистості.

Тема 1. Предмет, значення і завдання соціальної психології. Короткий огляд формування соціально-психологічних ідей.

Характеристика різних трактувань предмета соціальної психології. Соціальна психологія як наука з „подвійним предметом”. Структура соціально-психологічних явищ. Місце соціальної психології в системі наукового знання. Практичне значення й задачі соціальної психології на сучасному етапі суспільного розвитку. Соціально-психологічні ідеї в працях античних мислителів і філософів нового часу. Виділення емпіричної соціальної психології та створення перших соціально-психологічних теорій (В. Вундт, Г. Тард, Г. Лебон, Мак-Дауголл). Перші експериментальні дослідження й оформлення соціальної психології в самостійну науку.

Розвиток зарубіжної соціальної психології із другої половини ХХ сторіччя. Основні напрямки західної соціальної психології й їхні теоретичні основи. Європейська критика американської соціальної психології. Постмодерністські теорії.

Внесок радянських і пострадянських психологів у розвиток соціальної психології. (ПР13, ПР15, ПР17).

Тема 2. Методологічні основи та методи соціальної психології.

Поняття методології наукового дослідження, її багаторівневий характер. Характеристика деяких загальнонаукових принципів у їхньому переломленні до соціальної психології (системності, формалізації, математизації). Специфіка емпіричних даних у соціально-психологічному дослідженні.

Характеристика двох типів соціально-психологічних досліджень – експериментального й кореляційного. Надійність соціально-психологічного дослідження і її основні характеристики. Репрезентативність соціально-психологічного дослідження. Класифікація методів соціально-психологічного дослідження та їх суттєві особливості. Значення правильного співвідношення кількісного і якісного аналізів у соціально-психологічному дослідженні.

Характеристика методів вивчення соціально-психологічної реальності – соціально-психологічного спостереження контент-аналізу методів опитування і експерименту. Методи активного соціально-психологічного навчання. (ПР5, ПР9, ПР12, ПР13, ПР19).

Тема 3. Проблема особистості в соціальній психології. Соціально-психологічні властивості та типологія особистості.

Специфіка постановки проблеми особистості в соціальній психології на відміну від загальної психології й соціології. Поняття соціально-психологічних властивостей (якостей) особистості. Класифікація соціально-психологічних

властивостей (якостей) особистості. Ціннісні орієнтації як головна соціально-психологічна характеристика особистості. Когнітивна складність і когнітивний стиль особистості. Поняття соціально-психологічної компетентності та соціально-психологічного потенціалу особистості. Поняття «соціально-історичного способу життя» як базове для розгляду соціально-психологічної типології особистості. Характеристика соціально-психологічних типів особистості у вітчизняній і закордонній психології. Соціально-психологічний тренінг як спосіб розвитку соціально-психологічних властивостей особистості. (ПР5, ПР9, ПР12, ПР13, ПР19).

Тема 4. Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості. Соціальні настанови.

Поняття соціалізації особистості в соціальній психології. Етапи й інститути соціалізації. Зміст процесу соціалізації. Фактори й механізми формування позитивної Я-концепції в процесі соціалізації. Концепції соціалізації в закордонній соціальній психології.

Соціальна настанова як переломлення особистістю засвоєного в процесі соціалізації соціального досвіду. Значення загальнопсихологічних категорій «відношення» (В.Н. М'ясищев), «спрямованості» (Божович Л.І.), «особистісного смислу» (А.М. Леонтьєв), теорії настанови Д.Н. Узнадзе для соціальної психології. Багаторівневий характер настановчої регуляції психіки й соціальної поведінки. Диспозиція як фіксована соціальна орієнтація особистості щодо ситуацій, об'єктів і цінностей Диспозиційна концепція регуляції соціальної поведінки особистості (В. Ядов). Традиції дослідження соціальних настанов у західній психології. Визначення атитюда, характеристика його функцій і структури. Методи виміру атитюдів. Перевірка зв'язку лабораторних досліджень атитюдів з реальною поведінкою (експеримент Лап'єра). Закономірності формування й зміни соціальних настанов. Асимілятивна й контрастна зміна свідомості під впливом настанов. Механізми формування соціальних настанов. Проблема зміни соціальних настанов у дослідженнях закордонних соціальних психологів біхевіористської та когнітивістської орієнтації (Ховланд, Ньюком, Хайдер, Фестингер, Осгуд, Таненбаум). Дослідження закономірностей зміни соціальних настанов у школі К. Левіна. Механізм зміни соціальних настанов під впливом окремих учинків. Практичне значення проблеми зміни соціальних настанов. (ПР5, ПР9, ПР12, ПР13, ПР19).

Тема 5. Рольова поведінка особистості.

Соціальний статус особистості.

Соціальна роль як шаблон, модель поведінки (Дж. Мід, Т. Ньюком). Нормативність рольової поведінки. Поняття «стилю виконання ролі». Співвідношення факторів мінливості й спадкоємності соціальної поведінки. Суперечливий характер співвідношення процесів соціалізації й індивідуалізації.

Небезпека деіндивідуалізації особистості як наслідку надмірної адаптації до культури. Експерименти Зімбардо й Мілгрема. Провідне значення особистісного компонента в системі «роль – особистість». Соціальні очікування і їхній вплив на особистість. Закордонні дослідження експектацій (Розенталь і Джекобсон; Брофі й Гуд). Теоретичний аналіз і пояснення суперечливих даних, що належать до «ефекту Пігмаліона» (Харгрівс). (ПР5, ПР9, ПР12, ПР13, ПР17, ПР19).

Тема 6. Проблема соціальної ідентичності особистості.

Я-концепція особистості як єдність соціальної та персоціальної ідентичностей. Специфіка розуміння „Я” в соціальній психології. Проблематика стабільності та мінливості „Я”. Проблематика „Я” згідно з підходами постмодернізму у соціальній психології (соціальний конструкціонізм К. Гергена, європейські теорії Г. Теджфела та Дж. Тернера, Р. Харре). Структурні компоненти Я-концепції. Тенденція до розгляду традиційного „Я” як процесу та результату самоствердження (Я-наратив) у ґратах соціальних взаємовідносин (К. Герген, Р. Харре). Проблема «множинної ідентичності». Концепція можливої соціальної ідентичності М. Синнірелли. Поняття диференційованості ідентичності. Криза ідентичності та цінностей в умовах соціальних змін. (ПР5, ПР9, ПР12, ПР13, ПР17, ПР19).

Змістовний модуль 2. Соціально-психологічні закономірності спілкування.

Тема 7. Спілкування як соціально-психологічна проблема.

Спілкування як логічний центр сучасної психології. Дослідження спілкування в різних системах наукового знання. Специфіка соціально-психологічного підходу до спілкування. Проблема співвідношення спілкування й діяльності та її дискусійний характер. Функції спілкування. Структура процесу спілкування. Єдність комунікативного, інтерактивного й перцептивного компонентів спілкування. (ПР1, ПР9, ПР13, ПР17).

Тема 8. Спілкування як комунікативний процес.

Аналіз комунікативного процесу та його компонентів.

Комунікативні бар'єри в спілкуванні як механізм контрсугестії.

Запобігання й заперечення авторитету як захист від джерела комунікативного впливу; нерозуміння як захист від змісту повідомлення. Характеристика різних рівнів нерозуміння. Зовнішні й внутрішні бар'єри комунікації. Ефективність комунікації як наслідок спільних зусиль учасників процесу.

Характеристика шляхів і конкретних прийомів подолання комунікативних бар'єрів. (ПР1, ПР9, ПР13, ПР17).

Тема 9. Спілкування як інтерактивний процес.

Проблема взаємодії людей у соціальній психології. Види інтеракцій. Інтерпретація експериментальних ситуацій «торгу» у біхевіористськи орієнтованій соціальній психології. Теорія «діадичної взаємодії» Тібо і Келлі. Використання Тібо і Келлі математичного апарата теорії ігор для аналізу стратегії партнерів («дилема в'язня»). Теорія «соціального обміну» Хоманса. Проблема інтеракцій у «символічному інтеракціонізмі». Транзактний аналіз спілкування (Перлз, Берн). Класифікація й характеристика соціальних ситуацій взаємодії. Стиль спілкування як основа побудови й розуміння соціальних ситуацій. Соціально-психологічні закономірності поведінки, «що допомагає». Ситуативні, особистісні й гендерні детермінанти альтруїзму. (ПР1, ПР9, ПР13, ПР17).

Тема 10. Спілкування як процес соціальної (міжособистісної) перцепції.

Поняття «соціальна перцепція». Взаємне сприйняття й пізнання партнерів по спілкуванню як основа встановлення взаєморозуміння. Типові схеми формування першого враження про іншу людину й ознаки їх включення. Стереотипізація як механізм соціальної перцепції. Помилки й ефекти соціальної перцепції. Механізми міжособистісного сприйняття (ідентифікація, соціально-психологічна рефлексія, емпатія).

Явище «каузальної атрибуції» як інтерпретації причин поведінки іншої людини. Структура атрибутивного процесу. Види й форми атрибуції. Теоретичні моделі каузальної атрибуції в західній соціальній психології (Хайдер, Джоунс і Девіс, Келлі). Класифікація й аналіз помилок каузальної атрибуції.

Явище міжособистісної атракції як емоційного аспекту міжособистісного сприйняття. Основні напрямки в дослідженні атракції в соціальній психології. Симпатія, дружба, кохання як різні рівні (форми) атракції. Психологічні закономірності виникнення симпатії. (ПР1, ПР9, ПР13, ПР17).

Змістовний модуль 3. Соціальна психологія груп. Застосування соціально-психологічних знань у різних сферах соціальної практики.

Тема 11. Проблема групи в соціальній психології.

Поняття соціальної групи. Класифікація соціальних груп. Поняття малої групи. Класифікація й істотні ознаки малих груп. Традиції в соціологічному й соціально-психологічному дослідженні малих груп західними й радянськими психологами. Соціометричний (Морено) і соціологічний (Мейо) напрямки;

школа «групової динаміки» К. Левіна; психоаналітичний напрямок (теорії груп Бенніса, Шепарда, Шутца); інтеракціоністський напрямок; школа В.А. Петровського (стратометрична теорія групової активності).

Розвиток малої групи. Механізми групоутворення й групової динаміки. Розвиток групи за моделю Стенфорда, Роарка. Дослідження закономірностей формування групи високого рівня розвитку (колективу) у радянській соціальній психології. (ПР1, ПР9, ПР13, ПР17).

Тема 12. Соціально-психологічні характеристики малої групи.

Феномен групового тиску на особистість. Визначення понять конформізму, конформності й конформної поведінки. Експерименти Аша, Креча, Крачфілда, Шерифа по вивченню групового тиску на особистість. Аналіз причин виникнення феномена. Недостатність його негативної оцінки. Трагування конформізму в школі А. В. Петровського. Соціально-психологічний аналіз впливу групової меншості на особистість.

Феномен групової згуртованості й багатозначність його трактування в соціальній психології. Згуртованість як міжособистісна атракція й результат частоти взаємодії членів групи (Морено; Лотт; Н'юком та ін.). Згуртованість як результат мотивації групового членства (Картрайт). Згуртованість як ціннісно-орієнтаційна єдність групи (А.В. Петровський і його співробітники).

Співвідношення ступеня згуртованості групи й продуктивності її діяльності. Феномен «огруплення мислення» та його оцінка.

Прийняття групового рішення як системна характеристика малої групи. Фактори, що впливають на механізми формування групової дискусії в прийнятті групової думки й на процес ухвалення рішення групою. Роль групової дискусії в ухваленні групового рішення (К. Левін). Феномен соціальної фасилітації й характеристика ефектів присутності інших в індивідуальній діяльності. Співвідношення якості групового й індивідуального рішення. Явище поляризації групи. Феномен зсуву ризику і його роль у поясненні природи групового рішення. (ПР1, ПР9, ПР13, ПР17).

Тема 13. Соціально-психологічні особливості великих соціальних груп.

Класифікація великих соціальних груп. Структура явищ суспільної (колективної) психології. Тісний зв'язок соціальної психології й соціології в дослідженні суспільної думки й суспільного настрою як найважливіших характеристик масових соціальних процесів і рухів. Соціально-психологічні особливості юрби.

Класифікація видів юрби. Процес формування юрби. Психологічні механізми виникнення юрби. Можливість свідомого контролю її поведінки. Психоаналітичне трактування психології мас (З. Фрейд). Паніка як соціально-психологічний феномен. Фактори, що сприяють виникненню й розвитку паніки.

Процес наростання панічного стану групи. Можливість свідомого запобігання паніки.

Коротка характеристика етнічних груп. Поняття архетипності й ментальності етнічної групи. Неофрейдистські концепції культур-антропології (М. Мід, А. Кардінер). Поняття «базової особистості». (ПР1, ПР9, ПР13, ПР17).

Тема 14. Соціальна психологія і соціальна практика.

Поняття, рівні, причини та механізми виникнення соціальної напруги. Характеристика конфліктів. Генеза та механізми вирішення соціальних конфліктів. Соціальний контроль та керування конфліктами.

Поширеність агресії та її види. Психологічні теорії агресії. Ситуативні чинники, що провокують на агресивні дії (біль, атакуюча поведінка, спека, тіснява). Природа та різновиди упереджень. Соціальні джерела упереджень. Соціальна нерівність як причина упереджень. Релігія та упередження. Деструктивні групи та упередження. Вплив дискримінації на особистість людини. Теорія особистісних конструктів Дж. Келлі: упереджений, стереотипний та передбачувальний типи особистості. Способи спрощеного мислення: категоризація. Ефект однорідності чужої групи. Проблеми подолання упереджень.

Застосування прикладних соціально-психологічних досліджень міжгрупової взаємодії в окремих галузях практики: у сфері масових комунікацій, психології впливу, зв'язків з громадськістю, реклами. Практика регулювання соціальних взаємодій у галузі теле- та інфокомунікацій. Критичні й конфліктні ситуації у професійній сфері діяльності, механізми їх виникнення. Психологічне забезпечення соціального управління, соціально-психологічна діагностика, корекція і профілактика ПТСР. (ПР1, ПР9, ПР13, ПР17).

4. Теми семінарських занять

№ з\п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Характеристика історії соціально-психологічних ідей та наукової соціальної психології. Постмодерністські соціально-психологічні теорії.	1	
2	Тема 2. Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості	1	1
3	Тема 3. Соціально-психологічні механізми формування особистості	2	1
4	Тема 4. Соціально-психологічна типологія особистості	2	
5	Тема 5. Соціальна ідентичність особистості	1	1

6	Тема 6. Когнітивістські теорії відповідності. Теорія соціальних уявлень С. Московічі.	1	1
7	Тема 7. Невербальна комунікація.	1	
8	Тема 8. Характеристика транзактного аналізу спілкування.	2	1
9	Тема 9. Теорія діадичної взаємодії Тібо і Келлі.	1	
10	Тема 10. Традиції соціально-психологічного дослідження малих груп	2	
11	Тема 11. Розвиток малої групи.	2	1
12	Тема 12. Спільне та специфічне у дослідженні натовпу Г. Лебоном і З. Фрейдом.	2	1
13	Тема 13. Застосування соціально-психологічних знань у різних сферах соціальної практики.	2	1
Разом		20	8

5. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Тема: Характеристика історії соціально-психологічних ідей та наукової соціальної психології. Постмодерністські соціально-психологічні теорії.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології, історії психології, вступу до спеціальності, вікової психології.

План

1. Характеристика різних трактувань предмета соціальної психології. Соціальна психологія як наука з „подвійним предметом”.
2. Структура соціально-психологічних явищ. Місце соціальної психології в системі наукового знання.
3. Практичне значення й задачі соціальної психології на сучасному етапі суспільного розвитку.
4. Соціально-психологічні ідеї в працях античних мислителів і філософів нового часу.
5. Виділення емпіричної соціальної психології та створення перших соціально-психологічних теорій.
6. Перші експериментальні дослідження й оформлення соціальної психології в самостійну науку.
7. Розвиток зарубіжної соціальної психології із другої половини ХХ сторіччя.
8. Внесок радянських і пострадянських психологів у розвиток соціальної психології.

Основні поняття теми: предмет дослідження, розвиток, людина, методи, особистість, індивід, індивідуальність, натовп, група.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що є предметом вивчення соціальної психології?
2. Чому соціальну психологію вважають як науку з „подвійним предметом”?
3. Яка структура соціально-психологічних явищ?
4. Місце соціальної психології в системі наукового знання?
5. Яке практичне значення та які задачі соціальної психології на сучасному етапі суспільного розвитку?
6. Які основні соціально-психологічні ідеї містяться у працях античних мислителів і філософів нового часу?
7. Назвіть етапи розвитку зарубіжної соціальної психології в другій половині ХХ сторіччя.
8. Які Ви знаєте постмодерністські теорії в соціальній психології?
9. Який внесок радянських і пострадянських психологів у розвиток соціальної психології?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

- Ануфрієва Н. М, Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
 3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
 4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
 5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
 6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
 7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття соціалізації особистості в соціальній психології.
2. Етапи й інститути соціалізації.
3. Зміст процесу соціалізації.
4. Фактори й механізми формування позитивної Я-концепції в процесі соціалізації.
5. Концепції соціалізації в закордонній соціальній психології.
6. Соціальна настанова як переломлення особистістю засвоєного в процесі соціалізації соціального досвіду.
7. Багаторівневий характер настановчої регуляції психіки й соціальної поведінки.
8. Традиції дослідження соціальних настанов у західній психології.
9. Визначення атитюда, характеристика його функцій і структури.
10. Закономірності формування й зміни соціальних настанов.
11. Практичне значення проблеми зміни соціальних настанов.

Основні поняття теми: особистість, соціально-психологічні закономірності, ціннісні орієнтації, настанови, атитюд, установка, свідомість, орієнтація.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що суттєве у визначенні соціалізації особистості?
2. Які є етапи й інститути соціалізації?
3. Охарактеризуйте основні фактори й механізми формування позитивної Я-концепції в процесі соціалізації.
4. Які є концепції соціалізації в закордонній соціальній психології?
5. У чому сутність соціальних настанов?
6. Як виражається багаторівневий характер настановчої регуляції психіки й соціальної поведінки?
7. Яка особливість диспозиційної концепції регуляції соціальної поведінки особистості за В. Ядовим?
8. Дайте визначення атитюда, його характеристику та основні функції.
9. Які Ви знаєте закономірності формування й зміни соціальних настанов?
10. Які є механізми формування соціальних настанов?
11. Сутність дослідження закономірностей зміни соціальних настанов у школі К. Левіна?

12. Які механізми зміни соціальних настанов?

13. Яке практичне значення проблеми зміни соціальних настанов?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М, Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Соціально-психологічні механізми формування особистості.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Співвідношення факторів мінливості й спадкоємності соціальної поведінки.
2. Суперечливий характер співвідношення процесів соціалізації й індивідуалізації.
3. Наслідки надмірної адаптації до культури.
4. Експерименти Зімбардо й Мілгрема.
5. Механізми міжособистісної перцепції. Рефлексія. Стереотипи.
6. Механізми сприйняття у спілкуванні. Типові схеми формування першого враження. Стереотипізація. Особливості сприйняття за умов постійного спілкування.
7. Соціальні очікування і їхній вплив на особистість.

Основні поняття теми: особистість, постмодернізм, конструкціонізм, Я-концепція, самоствердження, соціальна ідентичність, свідомість, диференціація, цінності.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які співвідношення факторів мінливості й спадкоємності соціальної поведінки?
2. В чому виявляється суперечливий характер співвідношення процесів соціалізації й індивідуалізації?
3. Які наслідки надмірної адаптації до культури?
4. В чому сутність експериментів Зімбардо й Мілгрема?
5. Які є механізми міжособистісної перцепції?
6. Як Ви розумієте термін «рефлексія»?
7. Що таке стереотипи?
8. Які існують механізми сприйняття у спілкуванні?
9. Які типові схеми формування першого враження?
10. В чому сутність стереотипізації?
11. Як соціальні очікування впливають на особистість?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М., Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Соціально-психологічна типологія особистості.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Соціальний статус особистості.
2. Соціальна роль як шаблон, модель поведінки.
3. Нормативність рольової поведінки.
4. Поняття «стилю виконання ролі».

Основні поняття теми: особистість, постмодернізм, конструкціонізм, Я-концепція, самоствердження, соціальна ідентичність, свідомість, диференціація, цінності структура, спілкування, мотиви, особистість, поведінка, рольові ігри, відносини.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке соціальний статус особистості?
2. Дайте визначення поняттю «Соціальна роль».
3. В чому сутність нормативності рольової поведінки?
4. Розкрийте поняття «стиль виконання ролі».

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

Ануфрієва Н. М, Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.

2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.

3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.

4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.

5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.

6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.

7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: Соціальна ідентичність особистості.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Я-концепція особистості як єдність соціальної та персоціальної ідентичностей.
2. Специфіка розуміння „Я” в соціальній психології.
3. Соціальний конструкціонізм К. Гегена, європейські теорії Г. Теджфела та Дж. Тернера, Р. Харре.
4. Проблема «множинної ідентичності».
5. Концепція можливої соціальної ідентичності М. Синнірелли.
6. Поняття диференційованості ідентичності.
7. Криза ідентичності та цінностей в умовах соціальних змін.

Основні поняття теми: особистість, постмодернізм, конструкціонізм, Я-концепція, самоствердження, соціальна ідентичність, свідомість, диференціація, цінності.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке Я-концепція особистості?
2. В чому специфіка розуміння „Я” в соціальній психології?
3. Які структурні компоненти Я-концепції?
4. В чому проблема «множинної ідентичності»?
5. В чому сутність концепції можливої соціальної ідентичності за М. Синніреллі?
6. Що розуміють під поняттям диференційованості ідентичності?
7. Чим характеризується криза ідентичності та цінностей в умовах соціальних змін?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М, Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.

4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Когнітивістські теорії відповідності. Теорія соціальних уявлень С. Московічі.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Когнітивізм - розділ психології, який вивчає розумову діяльність.
2. Предмет дослідження когнітивістів.
3. Психологічні фактори, що діють в системі масових комунікацій.
4. Теорія комунікативних актів (Т. Ньюком).
5. Теорія збалансованих структур (Ф. Хайдер), гіпотеза гомеостазу.
6. Теорія когнітивного дисонансу (Л. Фестінгер).
7. Теорія когнітивної відповідності (конгруентності).
8. Поняття установки в когнівістичних теоріях.

Основні поняття теми: особистість, мислення, знання, Я-концепція, комунікативні акти, когнітивна психологія, свідомість, дисонанс, конгруентність, гомеостаз.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Коли виникла когнівістична течія в психології?
2. Що є предметом дослідження когнітивістів?
3. Які психологічні фактори діють в системі масових комунікацій?
4. В чому сутність теорії комунікативних актів?
5. В чому сутність теорії збалансованих структур?
6. В чому сутність теорії когнітивного дисонансу?
7. В чому сутність теорії когнітивної відповідності?
8. Як розуміють установку в когнівістичних теоріях?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М., Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Змістовний модуль 2.

Соціально-психологічні закономірності спілкування.

Семінарське заняття № 7

Тема: Невербальна комунікація.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття про комунікацію.
2. Функції та засоби невербального спілкування.
3. Паралінгвістика (наука про звукові коди невербальної комунікації).
4. Кінесика (наука про жести і жестові рухи, про жестові процеси і жестові системи).
5. Окулесика (наука про мову очей і візуальну поведінку людей під час спілкування).
6. Аускультация (наука про слухове сприйняття звуків і аудіальну поведінку людей в процесі комунікації).
7. Гаптика, або такесика (наука про мову торкань і тактильну комунікацію).
8. Гастика (наука про знакові в комунікативних функціях їжі та напоїв, про прийом їжі, про культурні та комунікативні функції напоїв і частувань).

9. Ольфакція (наука про мову запахів, значення, передані за допомогою запахів, і роль запахів у комунікації).
10. Проксеміка (наука про простір комунікації, його структуру та функції).
11. Хронеміка (наука про час комунікації, про його структурні, семіотичні і культурні функції).
12. Системологія (наука про системи об'єктів, якими люди оточують свій світ, про функції та значення, які ці об'єкти виражають у процесі комунікації).

Основні поняття теми: концепт, концептосфера, константа, лакуна, конфлікт, невербальна семіотика, кінесика, паралінгвістика, просодика, жести, поза.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке константа?
2. Що таке концепт?
3. Дайте пояснення терміну «концептосфера».
4. Як відбувається визначення міжкультурних лакун?
5. Назвіть шляхи компенсації лакун.
6. Що необхідно для повноцінного комунікаційного акту?
7. Дайте визначення міжкультурної комунікації.
8. Назвіть функції невербального спілкування.
9. Дайте визначення невербальної комунікації.
10. Поясніть, в чому полягає важливість знання основ невербальної комунікації.
11. Назвіть форми невербальної комунікації.
12. Назвіть види невербальної комунікації.
13. Визначте функції невербальної комунікації в спілкуванні.
14. Проясніть, в чому полягає проблема міжкультурної відповідності невербальних форм комунікації.
15. Поясніть, що таке конфлікт культур при міжкультурній комунікації.
16. Які бар'єри існують при міжкультурній комунікації?
17. Опишіть стадії міжкультурної компетентності та фактори, що впливають на її якість.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М., Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.

3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 8

Тема: Характеристика транзактного аналізу спілкування.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Види інтеракцій.
2. Інтерпретація експериментальних ситуацій «торгу» у біхевіористсько орієнтованій соціальній психології.
3. Теорія «соціального обміну» Хоманса.
4. Проблема інтеракцій у «символічному інтеракціонізмі».
5. Транзактний аналіз спілкування (Перлз, Берн).

Основні поняття теми: інтеракції, спілкування, біхевіоризм, діада, конфлікт, соціальний обмін, інтеракціонізм, взаємодія, транзакція.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які Ви знаєте види інтеракцій?
2. В чому сутність спілкування у представників біхевіоризму?
3. В чому сутність теорії «соціального обміну» Хоманса?
4. Як розуміється інтеракція у «символічному інтеракціонізмі»?
5. В чому сутність транзактного аналізу спілкування?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М, Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 9.

Тема: Теорія «діадичної взаємодії» Тібо і Келлі.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Теорія «діадичної взаємодії» Тібо і Келлі.
2. Використання Тібо і Келлі математичного апарата теорії ігор для аналізу стратегії партнерів («дилема в'язня»).
3. Стиль спілкування як основа побудови й розуміння соціальних ситуацій.
4. Соціально-психологічні закономірності поведінки, «що допомагає».
5. Ситуативні, особистісні й гендерні детермінанти альтруїзму.

Основні поняття теми: особистість, спілкування, комунікація, поведінка, інтеракція, свідомість, сугестія, інтерпретація, комунікативні бар'єри, партнери, стилі спілкування, взаємодія, соціальна ситуація, закономірності, гендер.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. В чому сутність теорії «діадичної взаємодії» Тібо і Келлі?
2. Як виникла «дилема в'язня»?
3. Які Ви знаєте стилі спілкування?

4. Які існують соціально-психологічні закономірності поведінки?
5. Назвіть детермінанти альтруїстичної поведінки.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М., Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Змістовний модуль 3.

Соціальна психологія груп. Застосування соціально-психологічних знань у різних сферах соціальної практики.

Семінарське заняття № 10.

Тема: Традиції соціально-психологічного дослідження малих груп.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* із основними традиціями соціально-психологічного дослідження малих груп.
- *знати:* основні соціально-психологічні підходи до соціально-психологічного аналізу малих груп.
- *оволодіти:* знаннями основних соціально-психологічних механізмів соціалізації особистості.
- *вміти:* аналізувати явища повсякденного життя з позицій соціальної психології.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття соціальної групи.
2. Класифікація соціальних груп.

3. Поняття малої групи. Класифікація й істотні ознаки малих груп.
4. Традиції в соціологічному й соціально-психологічному дослідженні малих груп західними й радянськими психологами.
5. Соціометричний (Морено) і соціологічний (Мейо) напрямки; школа «групової динаміки» К. Левіна; психоаналітичний напрямок (теорії груп Бенніса, Шепарда, Шутца); інтеракціоністський напрямок; школа В.А. Петровського (стратометрична теорія групової активності).

Основні поняття теми: особистість, спілкування, комунікація, соціальна група, інтеракція, свідомість, групова динаміка, мала група, взаємодія, соціальна ситуація, стратометрична теорія групової активності.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. В чому сутність соціальної групи?
2. Які Ви знаєте класифікації соціальних груп?
3. Які істотні ознаки малих груп?
4. В чому сутність соціометричного аналізу групи за Морено?
5. Чим вирізняється школа «групової динаміки» К. Левіна?
6. В чому сутність стратометричної теорії групової активності?
7. Які є механізми групоутворення й групової динаміки?
8. Які Ви знаєте закономірності формування групи.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М., Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 11.

Тема: Розвиток малої групи.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Розвиток малої групи.
2. Механізми групоутворення й групової динаміки.
3. Розвиток групи за моделю Стенфорда, Роарка.
4. Феномен групового тиску на особистість. Визначення понять конформізму, конформності й конформної поведінки.
5. Феномен групової згуртованості й багатозначність його трактування в соціальній психології.
6. Співвідношення ступеня згуртованості групи й продуктивності її діяльності. Феномен «огруплення мислення» та його оцінка.
7. Прийняття групового рішення як системна характеристика малої групи.

Основні поняття теми: особистість, фасилітація, комунікація, соціальна група, ефект присутності, свідомість, групова динаміка, мала група, груповий тиск, соціальна ситуація, ціннісно-орієнтаційна єдність групи, конформізм.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які є механізми групоутворення й групової динаміки?
2. Які Ви знаєте закономірності формування групи.
3. В чому сутність феномену групового тиску на особистість?
4. Дайте визначення понять конформізму, конформності й конформної поведінки.
5. В чому полягає феномен групової згуртованості й багатозначність його трактування в соціальній психології?
6. Яке співвідношення ступеня згуртованості групи й продуктивності її діяльності.
7. В чому полягає феномен «огруплення мислення»?
8. Які етапи прийняття групового рішення?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М., Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.

2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 12.

Тема: Спільне та специфічне у дослідженні натовпу Г. Лебоном і З. Фрейдом.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Класифікація великих соціальних груп.
2. Соціально-психологічні особливості юрби.
3. Класифікація видів юрби.
4. Процес формування юрби. Психологічні механізми виникнення юрби.
5. Психоаналітичне трактування психології мас (З. Фрейд).
6. Паніка як соціально-психологічний феномен. Фактори, що сприяють виникненню й розвитку паніки. Процес наростання панічного стану групи. Можливість свідомого запобігання паніки.
7. Г. Лебон про натовп
8. Коротка характеристика етнічних груп. Поняття архетипності й ментальності етнічної групи. Неофрейдистські концепції культур-антропології (М. Мід, А. Кардінер).

Основні поняття теми: особистість, юрба, комунікація, соціальна група, ефект присутності, свідомість, масові рухи, велика група, груповий тиск, паніка, етнос, ментальність, архетип.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

І. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які Ви знаєте класифікації великих соціальних груп.
2. Назвіть соціально-психологічні особливості юрби.
3. Як відбувається процес формування юрби?
4. Які психологічні механізми виникнення юрби?
5. В чому сутність психоаналітичного трактування психології мас за З. Фрейдом?
6. Як виникає паніка?
7. Які фактори сприяють виникненню й розвитку паніки?
8. Назвіть етапи наростання панічного стану групи.
9. Які є можливості свідомого запобігання паніки?
10. Як розуміє Г. Лебон натовп?
11. Дайте коротку характеристику етнічних груп.
12. Поясніть поняття архетипності й ментальності етнічної групи.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М., Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Семінарське заняття № 13.

Тема: Застосування соціально-психологічних знань у різних сферах соціальної практики.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття, рівні, причини та механізми виникнення соціальної напруги.
2. Характеристика конфліктів.

3. Генеза та механізми вирішення соціальних конфліктів. Соціальний контроль та керування конфліктами.

4. Поширеність агресії та її види.

5. Психологічні теорії агресії.

6. Ситуативні чинники, що провокують на агресивні дії (біль, атакуюча поведінка, спека, тіснява).

7. Природа та різновиди упереджень. Соціальні джерела упереджень. Соціальна нерівність як причина упереджень. Релігія та упередження.

8. Деструктивні групи та упередження. Вплив дискримінації на особистість людини.

9. Теорія особистісних конструктів Дж. Келлі: упереджений, стереотипний та передбачувальний типи особистості.

10. Способи спрощеного мислення: категоризація. Ефект однорідності чужої групи. Проблеми подолання упереджень.

11. Застосування прикладних соціально-психологічних досліджень міжгрупової взаємодії в окремих галузях практики

Основні поняття теми: особистість, юрба, комунікація, конструкти, категоризація, свідомість, стереотипність, велика група, груповий тиск, корекція, ПТСР, упередження, міжгрупова взаємодія.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Дайте визначення поняття, рівнів, причин та механізмів виникнення соціальної напруги.
2. Які основні характеристики конфліктів?
3. Яка генеза та механізми вирішення соціальних конфліктів?
4. Як здійснювати соціальний контроль та керування конфліктами?
5. Як поширюється агресія?
6. Які Ви знаєте психологічні теорії агресії?
7. Які ситуативні чинники, що провокують на агресивні дії?
8. Яка природа та різновиди упереджень?
9. Які Ви знаєте деструктивні групи та упередження?
10. Як впливає дискримінації на особистість людини?
11. В чому сутність теорії особистісних конструктів Дж. Келлі?
12. Охарактеризуйте ефект однорідності чужої групи.
13. В чому проблема подолання упереджень?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Ануфрієва Н. М, Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Есе на тему пропущеного заняття, або заняття, де отримано негативну оцінку	24	20
2	Пошук джерел інформації по темі семінарського заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) - в бібліотеках та в електронному вигляді - в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).	24	40
3	Конспектування першоджерел чи реферативне повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.	24	40
4	Підготовка до контрольних заходів	8	8
	Разом	80	108

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Психологія підприємницької діяльності» є складання письмового звіту, есе за темами, вказаними в п.6.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у дні та години, визначені кафедрою для консультацій студентів у конкретного викладача.

Види самостійної роботи

1. Захист звіту про самостійну роботу.
2. Конспектування першоджерел.
3. Презентація наукового фільму.
4. Написання наукової статті.
5. Підготовка до виступу на студентській конференції.
6. Участь в олімпіаді з психології.

7. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (3 рівня складності, загальною кількістю понад 300 тестів). Модульний контроль проводиться в навчально-науковому центрі незалежного оцінювання НУБГП.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;

- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8. Питання до модульного контролю з дисципліни «Історія психології»

Модуль 1.

1. Ключовими атрибутами підприємця є:
2. Ключовими атрибутами підприємця є:
3. До особистісних якостей успішних підприємців відносять:
4. До особистісних якостей успішних підприємців відносять:
5. Серед якостей особистості, які протипоказані підприємцю, є:
6. До набору далеко не оптимальних особистісних якостей, які, тим не менш, дозволяють їм вести свій бізнес з урахуванням вітчизняних економічних і соціальних реалій належать:
7. Зовнішні причини, які спонукають людей зайнятися підприємницькою діяльністю:
8. Уявлення про успіх включає в себе:
9. Найбільш істотним елементом у структурі управлінської діяльності керівника-бізнесмена можна виділити:
10. До психологічних механізмів, що впливають на прийняття управлінських рішень належить:
11. До параметрів мислення належать:
12. До слабо змінних психологічних якостей можна віднести:
13. До сильно змінних психологічних якостей можна віднести:
14. Успішність менеджера залежить від рівня управлінської майстерності, досвіду, зокрема:
15. Успішність менеджера залежить від рівня управлінської майстерності, досвіду, зокрема:
16. До інтелектуальних рис керівника відносять:
22. До професійних рис керівника належать:
23. До соціальних рис керівника належать:
27. До негативних вад керівника можна віднести:
28. Лідера визначають такі характеристики:
30. Автором теорії трансактного аналізу є:
31. Якій трансактній позиції відповідають такі характеристики: вимагає, оцінює (засуджує чи схвалює), учить, керує, складає протекцію?
32. Якій трансактній позиції відповідають такі характеристики: розважливість, робота з інформацією?
33. Якій трансактній позиції відповідають такі характеристики: прояви почуттів, безпорадність, підпорядкування?
34. Характеристики – адаптується до ситуації, уникаючи конфлікту зовнішнього, але натомість має внутрішній – у позиції Дитини відповідають:

35. Характеристики – вередуючи, прагне отримати собі додаткові вигоди, погоджуючись у випадку успіху виконати пропоновану роботу («Не хочу. Не буду, відчепіться! А тобі що до цього? Як хочу, так і буду робити!») – у позиції Дитини відповідають:
36. Характеристики - поводитьсь згідно з обстановкою, що створилася, і діє так, як підказує йому інтуїція – у позиції Дитини відповідають:
37. У трансактному аналізі така характеристика відповідає: вказує, наказує, критикує, карає за неслухняність і помилки?
38. У трансактному аналізі така характеристика відповідає: радить у м'якій формі, захищає, опікується, допомагає, підтримує, співчуває, шкодує, піклується, прощає
39. Стиль поведінки: Контролюючий, авторитарний, орієнтується на себе (підлеглі – неслухняні діти), відповідає «Его»-стану:
40. Стиль поведінки: той, що піклується, авторитарний, орієнтується на себе (підлеглі – слабкі діти, що потребують захисту), відповідає «Его»-стану:
41. Стиль поведінки: демократичний (як у спілкуванні, так і в прийнятті рішень), орієнтується на інформацію, відповідає «Его»-стану:
42. Стиль поведінки: демократичний у спілкуванні, але може бути непослідовним у прийнятті рішень чи не доводити їх до реалізації, відповідає «Его»-стану:
43. Стиль поведінки: емоційний, мінливий, непослідовний (її стиль дуже залежить від її настрою), відповідає «Его»-стану:
44. Стиль поведінки: ліберальний стиль (м'якість, непослідовність, невміння наполягти на своєму, орієнтується на думку оточуючих), відповідає «Его»-стану:
45. Взаємодія, у якій партнери адекватно сприймають позиції один одного, розуміють ситуацію однаково і спрямовують свої дії саме в тому напрямі, що очікується й приймається партнером, і якого він також дотримується, називається?
46. Взаємодія, що перехресщується, – це «неправильна» взаємодія. «Неправильність» її полягає в тому, що партнери не розуміють чи не бажають зважати на те, до якої позиції звертається партнер, відповідають йому з іншої позиції, тим самим виявляючи, з одного боку, неадекватність розуміння позиції та дій партнера, а з іншого – яскраво виявляючи свої власні наміри і дії. Це?
47. Взаємодія, що містить одночасно два рівні: явний, виражений словесно, соціальний і прихований, який маєсь на увазі, психологічний. Це?
48. Кожен керівник постійно зіштовхується з такими системними функціями, що вимагають якісного виконання і взаємного ув'язування:
49. Фахівець, який ідеально виконує функцію отримання інформації із зовнішнього світу, це:
50. Фахівець, який ідеально виконує функцію виконання внутрішніх оперативних задач, це:

51. Фахівець, який ідеально виконує функцію виконання внутрішніх стратегічних задач, це:
52. Фахівець, який ідеально виконує функцію створення кінцевої продукції (товарів, послуг тощо) для зовнішнього світу, це:
53. Програматор повинен бути?
54. Синхронізатор повинен бути?
55. Коректор повинен бути?
56. Ефектор повинен бути?
57. Допомогти кожній людині знайти своє місце, де вона зможе максимально самореалізуватися, покликана:
58. На рівні діють керівники, що працюють на всю систему в цілому – будь-то підприємство, галузь чи нація. Вони можуть відрізнитися масштабами своєї діяльності, але їх поєднує головне — ототожнення своїх інтересів з інтересами системи. Для позначення людей цього рівня в психоінформатиці використовується давній термін:
59. Для позначення рівня застосовується давній термін. Цей рівень забезпечує взаємодію з надсистемою (наприклад, національною й світовою економікою, суспільством). У їх сферу діяльності входить не тільки стан зовнішнього середовища організації й прогнозування її розвитку, але також і питання моралі, ділової етики, науки, корпоративної філософії, місії організації. Мова йде про?
60. Виконуючи функцію кооперування, люди не можуть бути вузькоспеціалізованими фахівцями – адже їм необхідно інтегрувати зусилля багатьох людей, а це вимагає ширшого погляду на виробничий процес. Це –
61. Ними виконуються роботи в рамках вузької професійної діяльності. Тут працюють люди найрізноманітнішого фаху – слюсарі й математики, столяри й комп'ютерники, ливарі й лінгвісти. Головне, що їх поєднує – заглиблення в тонкощі своєї роботи і наявність чіткої професійної майстерності. Це –
62. Яка Квадра відрізняється вільнішим мисленням, що сприяє пошуку нововведень, створенню творчих, дослідницьких, інноваційних колективів?
63. Контрольні органи, служба безпеки, дослідний завод, військовий колектив – із цими завданнями краще впорається квадра:
64. Розробка бізнес-плану, бухгалтерія, робота з фінансами, прикладні галузі науки, перевірка будь-чого на життєстійкість – усе це поле діяльності квадрі:
65. Відділ кадрів, людські ресурси, запуск перевіреного зразка в серію й доведення його до досконалості, екологія – ці задачі краще доручити квадрі :
66. Розщеплення інформації у процесі комунікації відбувається у скільки етапів?
67. До бар'єрів у вербальній комунікації належить:
68. Найкраще запам'ятовується фраза, яка складається з:
69. Перешкода, створювана особливостями мовлення того, хто говорить, це:
70. Механізми міжособистісної перцепції:

Модуль 2.

1. Механізми міжособистісної перцепції:
2. Бар'єри у вербальній комунікації:
3. Причини, які ускладнюють передачу інформації від одного партнера до іншого:
6. Суть правила полягає в тому, що початок і кінець комунікації повинні бути чітко окреслені. На початку, як правило, повідомляються цілі та наміри, перспективи й сподівання, можливі результати; наприкінці повинні бути підбиті підсумки, зроблені висновки з приводу реалізованих або нереалізованих надій і сподівань, показана ретроспектива. Яке це правило?
7. У комунікації слід пам'ятати, що й ефективне слухання має певні труднощі:
8. Спосіб пізнання іншої людини, коли припущення про її внутрішній стан будується на основі спроб поставити себе на місце партнера по спілкуванню. Це неусвідомлений процес ототожнення себе з іншою людиною, групою, зразком. Це?
9. Емоційне співпереживання іншому. Це розуміння іншої людини без допомоги слів, не спираючись на мислення, а за допомогою відчуттів, почуттів, емоцій і наступного усвідомлення їх, прояв емоційної чуйності. Ситуація партнера по спілкуванню, не стільки «продумується», скільки «відчувається». Це?
10. Механізм самопізнання у процесі спілкування, в основі якого лежить здатність людини уявляти, як її сприймає партнер по спілкуванню. Це своєрідний подвоєний процес дзеркальних відображень один одного. Це?
11. Механізм інтерпретації вчинків і почуттів іншої людини – прагнення з'ясувати причини поведінки партнера. Інтерпретація поведінки іншої людини може ґрунтуватися на знанні причин цієї поведінки, і тоді — це завдання наукової психології. Це?
12. Який ефект сприйняття людьми один одного виникає, коли вплив загального враження про іншу людину на сприйняття й оцінку часткових властивостей її особистості. Якщо загальне враження про людину сприятливе, її позитивні якості переоцінюються, а негативні або применшуються, або так чи інакше виправдуються – і навпаки?
13. Який ефект сприйняття людьми один одного виникає, коли судження про людину найбільше впливає (за суперечливої інформації) та інформація, що пред'явлена у першу чергу, а якщо справа стосується знайомої людини, — остання інформація про неї. Іноді, відповідно, виділяють «ефект попередження» й «ефект новизни»?
14. Який ефект сприйняття людьми один одного виникає, коли неусвідомлювана тенденція сприймати власні небажані якості, що суперечать

уявленню про себе, як якості іншої людини, переносити, «проекувати» їх на іншого?

15. Який ефект сприйняття людьми один одного виникає, коли щедра, надмірна доброзичливість у сприйнятті й оцінюванні іншої людини — найчастіше спостерігається в тих, хто має сильну емоційну підтримку з боку інших людей і, відповідно, низьку тривожність?

16. Стійкий образ будь-якого явища чи людини, який використовують як певне «скорочення» у взаємодії з цим явищем, це?

17. Соціальні стереотипи є однією з основ формування:

18. Це поняття пов'язане з політичними, економічними, культурними й іншими розходженнями між соціальними групами, до яких належать взаємодіючі індивіди. Мова йде про:

19. Що являє собою форму пізнання іншої людини, засновану на формуванні стійкого позитивного почуття до неї?

20. Перше враження — складний психологічний феномен, у якому поєднуються:

21. Яка стратегія впливу на людину відповідає «об'єктній», чи «реактивній» парадигмі в психології, відповідно до якої психіка й людина в цілому розглядаються як пасивний об'єкт впливу зовнішніх умов і продукт цих умов?

22. Яка стратегія впливу на людину ґрунтується на «суб'єкт-об'єктній», чи «діалогічній» парадигмі, де психіка виступає як відкрита система, що знаходиться у постійній взаємодії, яка має внутрішній і зовнішній контури регулювання. Психіка в цьому випадку розглядається як багатомірне і «інтерсуб'єктне» за своєю природою утворення?

23. Яка стратегія впливу на людину відповідає «суб'єктній» парадигмі, що ґрунтується на твердженні про активність та індивідуальну винахідливість психічного відображення зовнішніх впливів, де суб'єкт сам впливає на психологічну інформацію, що надходить ззовні?

24. Що відносять до рівнів настанов на взаємодію в міжособистісних відносинах:

25. Що відносять до рівнів настанов на взаємодію в міжособистісних відносинах:

26. Якій настанові на взаємодію в міжособистісних відносинах відповідає це визначення: Ставлення до іншого як до речі чи засобу досягнення своїх цілей, ігнорування його інтересів і намірів. Прагнення володіти, розпоряджатися, здобути необмежену однобічну перевагу. Відкритий, без маскуванню, імперативний вплив — від насильства, придушення до навіювання, наказу.

27. Якій настанові на взаємодію в міжособистісних відносинах відповідає це визначення: Ставлення до партнера як до «речі особливого роду» — тенденція до ігнорування його інтересів і намірів. Вплив прихований, з опорою на автоматизми і стереотипи, із залученням більш складного, опосередкованого

тиску. Найбільше використовувані способи впливу — провокація, обман, інтрига, натяк.

28. Якій настанові на взаємодію в міжособистісних відносинах відповідає це визначення: Партнер сприймається як небезпечний і непередбачений, на силу якого треба зважати. Прагнення переграти його, вирвати однобічну перевагу. Інтереси іншого враховуються в тій мірі, у який це диктується задачами боротьби з ним. Засобами ведення боротьби можуть бути окремі види «тонкої» маніпуляції, чергування відкритих і закритих прийомів впливу, «джентльменські» чи тимчасові тактичні угоди.

29. Якій настанові на взаємодію в міжособистісних відносинах відповідає це визначення: Ставлення до іншого як до рівного, що має право бути таким, який він є, з яким треба рахуватись. Прагнення не допустити втрат для себе, розкриваючи цілі своєї діяльності. Рівноправні, але обережні відносини, узгодження своїх інтересів і намірів, спільна рефлексія. Основні способи впливу будуються на договорі, що служить як засобом об'єднання, так і засобом створення тиску.

30. Якій настанові на взаємодію в міжособистісних відносинах відповідає це визначення: Ставлення до іншого як до самоцінності. Прагнення до об'єднання, спільної діяльності для досягнення близьких чи збіжних цілей. Основний інструмент взаємодії — вже не договір, а згода (консенсус).

31. Вид прихованого управління, зумовлений егоїстичними, непорядними цілями маніпулятора, що завдає шкоди (матеріальні чи психологічні) своїй жертві. Це?

32. Для психологічного тиску використовується адекватна цілям зброя впливу:

33. Таємний характер маніпулятивного впливу забезпечується:

34. За маніпулятивного впливу «Струнами душі» може бути:

35. Чи істинне це твердження: «Чим більшою кількістю стереотипів обтяжена свідомість людини, тим легше маніпулятору досягти своєї мети, оскільки він грає на несвободі особистості»?

36. Кінцева спрямованість маніпулятивного впливу диктується прагненням маніпулятора перекласти відповідальність за вчинене по його напучуванню на:

37. В основі маніпуляції завжди лежить використання ЧОГО партнера?

38. Актуалізатор (той, що прямує до оптимальності) відрізняється:

39. Маніпулятор відрізняється:

40. Причини маніпулятивної поведінки:

41. Характерні риси маніпулятора:

42. Джерела маніпулювання:

44. До класифікації потреб людини, запропонованої А. Маслоу, належать:

45. Тонкі струни людської душі, які слухняно відгукуються на різні лади від умілого дотику майстра. Це?

51. Типовими психокомплексами є:

52. Системи маніпулятивної поведінки:
53. Яка система маніпулятивної поведінки описана: маніпулятор прагне очолювати і панувати за будь-яку ціну, за допомогою активних методів, користаючись більш високим положенням у відносинах. Спирається на безсилля інших і домагається контролю над ними?
54. Яка система маніпулятивної поведінки описана: маніпулятор ніколи не виявляє роздратування; млявий і пасивний. Прикидається безпомічним і дурним. Дозволяє іншим думати і працювати за себе. Виграє, зазнаючи поразки?
55. Яка система маніпулятивної поведінки описана: маніпулятор прагне виграти за будь-яку ціну. Життя — постійний турнір, а люди — суперники чи вороги. Поєднання активної і пасивної системи?
56. Яка система маніпулятивної поведінки описана: відкидання турботи; маніпулятор грає в байдужність, індиферентність. Намагається піти, відсторонитися від контактів. Йому ніби-то «на все начхати». Насправді це провокація, розрахована на почуття провини у партнера?
57. Якій маніпулятивній ролі відповідає цей опис: оберігає своїх обранців від хвилювань повсякденного життя. Піклується про них, однак під тягарем добровільних обов'язків часто забуває запитати, чи хочуть інші його опіки. Він «впевнений», що робить саме те, що найкраще як для нього, так і для його найближчого оточення. Не допускає думки, що може помилятися?
58. Якій маніпулятивній ролі відповідає цей опис: відмітними рисами маніпуляції є постійний контроль, критика і пробудження комплексу неповноцінності в іншій людині. Намагається викликати в оточуючих почуття провини, довести, нібито вони погані, слабохарактерні, безвідповідальні і т. ін. Сам поводить як «диктатор», будучи впевненим у власній безгрішності?
59. Якій маніпулятивній ролі відповідає цей опис: мова йде про начальника, що не терпить заперечень, чи батька, чиє «Я сказав!» звучить дуже вагомо. Як правило, посилаються на авторитет, на традиції чи спадщину предків?
60. Якій маніпулятивній ролі відповідає цей опис: охоче б виконав усе, що необхідно, але йому нібито не вистачає здібностей. Випинає свою удавану ущербність, виказує себе людиною, комплекс неповноцінності якої виник не на порожньому місці. Малоприємні доручення «не чує», «забуває»?
61. Якій маніпулятивній ролі відповідає цей опис: швидко, легко й успішно прораховує, що для нього найвигідніше в сформованій ситуації. Обирає тактику пряника або батога, чи зненацька про все «забуває», «хворіє». Однак про те, що йому дійсно цікаво чи потрібно, він прекрасно пам'ятає?
62. Якій маніпулятивній ролі відповідає цей опис: схожий на «небораку». Маніпулює оточуючими, симулює повну від них залежність. Нібито інші більш сильні, повинні про нього піклуватися, а він буде на них паразитувати. Даний тип схильний до іпохондрії, випинання власних проблем і нелегкої долі?

63. Якій маніпулятивні ролі відповідає цей опис: просто перекрикує своє оточення. Маніпулює за допомогою хамської поведінки, перебуваючи в абсолютній впевненості, що саме він має право на істину в останній інстанції. Люди поступаються його натиску головним чином тому, що їм неприємно бути схожими на нього?
64. Якій маніпулятивні ролі відповідає цей опис: маніпулятор декларує, нібито йому для себе нічого не потрібно, він старається заради блага інших, не думаючи ні про яку подяку. Готовий віддати останню сорочку, жертвувати і любити до повної самовіддачі, а від вас, мовляв, потрібна лише дрібниця: зробити те і те?
65. Якій маніпулятивні ролі відповідає цей опис: вихідна маніпулятивна позиція з деякою часткою перебільшення, як у легенді про Фауста і Мефістофеля. В основу ідеології покладено наступне: «Я твій захисник, надія й опора. Я багато чого готовий для тебе зробити, але ти не повинен робити нічого такого, що мені не подобається чи може мені зашкодити. Хто не зі мною, той проти мене!»?
66. **МОДЕЛЬ МАНІПУЛЯЦІЇ** включає такі етапи:
67. Збір маніпулятором інформації про жертву включає такі дані:
68. **ПРАВИЛА БЕЗКОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ** включають у себе:
69. Типи конфліктогенів:
70. До причин конструктивних конфліктів відносять:

9. Рекомендована література

Основна література:

1. Ануфрієва Н. М, Єрмакова Н. О., Зелінська Т. М. Соціальна психологія. К. : Каравелла, 2023.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник: У 2 кн. К. : Либідь, 2004.
3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. Київ : Талком, 2018. 580 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навч. посіб. К. : 2023. 217 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навчальний посібник / 2-ге видання. К. : Академвидав, 2005. 448 с.
6. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнєв. Київ : Геопринт, 2006.
7. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

Додаткова література:

1. Варій М. Й. Соціальна психіка нації. Львів : СПОЛОМ, 2002. 184 с.
2. Волянська О. В., Коробкіна Т.В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія : навчальний посібник / 3-є видання, доповнене. Харків : ХНУРЕ, 2012. 220 с.
3. Ставицький О.О. Вплив політичної свідомості молодого людини на її самоставлення. *Психологічні перспективи*. Випуск 9., Луцьк, 2007. С.72–76.
4. Сучасний політик. Практичний посібник політичного діяча. Рівне : Принт-хаус, 2010. 160 с. (в співавторстві).
5. Ставицький О. О. Інтолерантність як основний прояв гандикапізму. *Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка»*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2011. Вип. 18. С. 230–239.
6. . Ставицький О. О. Соціальна роль, нозологія інвалідності та прояв гандикапізму. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: збірник наукових праць*. Київ : Університет «Україна», 2012 № 9 (11). С. 215–225.
7. Ставицький О. О. Специфічні особливості ставлення суспільства до інвалідизованих. *Вісник Національного університету оборони України*. Зб-к наук. праць. К. : НУОУ, 2012. Вип. 3 (28). 315 с. С. 286–291.
8. Ставицький О. О. Соціально-психологічні фактори формування гандикапності. *Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації*. № 2. Університет «Україна». Київ, 2012. С. 318–322.

9. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

10. Ставицький О. О. Особливості сприйняття інвалідизованими ставлення соціуму до себе. *Психологічні перспективи*. Випуск 25. Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2015 С. 207–217.

11. Ставицький О. О., Сайідова А. В. Емпіричний аналіз агресивних поведінкових проявів у студентському середовищі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 5 / 2016. Т.1 Херсон : Херсонський державний університет, 2016. С. 164–168. (Серія: Психологічні науки).

12. . Ставицький О. О., Гіль Т. А. Вплив соціально-психологічних умов сучасності на самовизначення особистості підлітків. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : збірник наукових праць*. № 2 (18). Рівне : РВЦ МEGY ім. акад. С. Дем'янчука, 2017. С. 162–168.

13. Ставицький О. О., Ставицька О. Г. Психологічний аналіз соціальної установки до інвалідизованих людей в демографічній площині. *Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету*. Вип. 10 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред.. кол. : Р. В. Павелків, В. І. Бездюдна, Н. В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2018. С. 140–145.

14. Ставицький О. О., Цимбалюк В. І. Соціальна девіація та віктимність: психолого-юридичний аспект. Львів : «Новий Світ-2000», 2019. 214 с.

10. Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. URL: <https://nuwm.edu.ua/telefonnyi-dovidnyk/item/biblioteka>
2. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua/>
3. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
4. Наукометричні бази НУВГП. URL: <https://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/naukometrychni-bazy>
5. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, вул. О.Борисенка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>
6. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська,44). URL: <http://www.cbc.rv.ua>.
7. Стандарт вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія». URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64410/
8. ispp.org.ua – офіційний сайт Інституту соціальної та політичної психології АПН України.

9. www.uceps.com.ua/ukr/all/sociology (Архів соціологічних даних Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, м. Київ).
10. www.ukrstat.gov.ua (Статистичні матеріали Держкомстату України).
11. www.sociology.kharkov.ua (Домашня сторінка харківських соціологів).
12. www.i-soc.com.ua (Домашня сторінка Інституту соціології НАН України).